

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування
Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності
(назва освітньої програми)

на тему: «Теоретико-методичні питання обліку, контролю, аналізу та оподаткування
розрахунків з дебіторами та кредиторами
(на прикладі ТОВ «ПРАЙМ-НЕТ»)»
(назва теми)

Виконавець:

студентка ФМОІТ

Коцюбська Ольга Володимирівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Волчек Руслан Миколайович

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У сучасних умовах господарювання, коли підприємства недостатньо забезпечені оборотними засобами, стає поширеною ситуація постійного зростання дебіторської та кредиторської заборгованості.

Об'єктивною умовою діяльності будь-якого підприємства є встановлення дієвих господарських відносин із різними контрагентами на основі своєчасності та безперервності розрахунків. Однак у процесі діяльності підприємство не завжди здійснює розрахунки з юридичними або фізичними особами одночасно з відчуженням майна, виконанням робіт, наданням послуг, що передбачає виникнення певних прав і зобов'язань покупців та постачальників перед підприємством, тобто приводить до виникнення дебіторської чи кредиторської заборгованості.

Суттєве значення для системи управління підприємством має використання достовірної, якісної, прозорої та адекватної інформації щодо розрахунків з дебіторами і кредиторами, яка традиційно формується в системі бухгалтерського обліку.

Досліджували систему обліку, внутрішнього контролю, оподаткування, аналізу розрахунків з дебіторами і кредиторами багато вчених-теоретиків та практиків, зокрема М. Адамшин, М. Білик, І. О. Бланк, О. С. Бондаренко, А. Б. Борисов, І. О. Буряк, Ф. Ф. Бутинець, Ю. А. Василенко, І. О. Власова, С. Ф. Голов, Р. П. Гончарук, Л. Л. Горецька, Ж. В. Гребенчук, А. Г. Загородній, Г. Кірейцев, В. М. Костюченко, Ю. Крот, Н. В. Кудлаєва, О. І. Лучков, Н. Матицина, М. Макмінна, Г. О. Москалюк, Л. Ніколенко, Н. В. Остапченко, Г. О. Партин, К. С. Сурніна, Н. М. Ткаченко, М. Хохлов, Н. В. Чабанова, Д. І. Черкав, Ю. С. та багато інших.

Аналіз праць науковців дав змогу зрозуміти зміст розрахунків з дебіторами і кредиторами, порядок ведення обліку дебіторської і кредиторської заборгованості, а також виявити низку проблем, які нині наявні у господарській діяльності підприємств під час проведення розрахункових операцій.

Сучасні умови господарювання вимагають вирішення низки проблем в царині теорії і практики бухгалтерського обліку, внутрішнього контролю, оподаткування, аналізу. Зокрема, мова йде про теоретичні і методичні аспекти класифікації та відображення заборгованості в обліку, невизначеність обліку простроченої і безнадійної заборгованості та її рефінансування, аналіз різних видів заборгованості, оптимізація автоматизації обліку взаєморозрахунків тощо.

Особливо актуальними ці питання є в умовах бурхливого науково-технічного прогресу та розвитку новітніх засобів комунікації. Все це робить галузь телекомунікацій, в якій функціонує досліджуване підприємство ТОВ «ПРАЙМ-НЕТ», стратегічно важливою сферою економічної діяльності, оскільки віртуалізація багатьох суспільних відносин, що спостерігається останнім часом, є перспективним напрямом розвитку нашого суспільства в умовах європейського вектору розвитку України.

Отже, все вищесказане визначає актуальність теми дослідження та необхідність подальших науковообґрунтованих досліджень.

Мета й завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи магістра є обґрунтування теоретичних, організаційно-методичних та практичних положень щодо обліку, оподаткування та внутрішнього контролю розрахунків з дебіторами та кредиторами, а також формування комплексу рекомендацій щодо удосконалення практики обліку та контролю розрахункових операцій на досліджуваному підприємстві.

Згідно основної мети у кваліфікаційній роботі вирішено низку завдань:

- розкрити економічну сутність, порядок визнання та оцінки дебіторської заборгованості і зобов'язань підприємств в Україні;
- розглянути класифікацію розрахункових операцій для цілей бухгалтерського обліку;
- вивчити міжнародний досвід обліку розрахунків з дебіторами;
- ознайомитись з особливостями фінансової-господарської діяльності досліджуваного підприємства ТОВ «ПРАЙМ-НЕТ»;
- провести аналіз фінансового стану підприємства;
- здійснити аналітичну оцінку ефективності управління коштами у розрахунках на досліджуваному підприємстві;
- вивчити систему обліку розрахунків з дебіторами і кредиторами на підприємстві, що досліджується;
- оцінити систему внутрішнього контролю розрахункових операцій та надати комплекс рекомендацій щодо вдосконалення системи обліку і контролю на ТОВ «ПРАЙМ-НЕТ»;
- побудувати економіко-математичну модель, за результатами якої стане можливо надати рекомендації щодо поліпшення платоспроможності досліджуваного підприємства й збільшення рівня рентабельності його господарської діяльності.

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження у кваліфікаційній роботі є організація обліку, аналізу, оподаткування та контролю розрахунків з дебіторами і кредиторами на вітчизняних підприємствах.

Предмет дослідження. Предметом дослідження у кваліфікаційній роботі є теоретичні засади, методика та практика бухгалтерського обліку, контролю, оподаткування та аналізу розрахунків з дебіторами і кредиторами на досліджуваному підприємстві.

Методи дослідження. Основним методом дослідження у кваліфікаційній роботі є системний підхід, застосування якого дало можливість досягти необхідних результатів та обґрунтованих висновків.

Для досягнення мети даної роботи в процесі дослідження застосовувалися загальнонаукових методи, зокрема: методи індукції, дедукції – при дослідженні теоретичних питань бухгалтерського обліку розрахункових операцій; аналізу і синтезу – для вивчення спільних ознак та розбіжностей у наукових підходах до облікового відображення, організації внутрішнього контролю, оподаткування розрахунків з дебіторами і кредиторами; спостереження та порівняння – для з'ясування реального стану системи обліку та внутрішнього контролю господарської діяльності ТОВ «ПРАЙМ-НЕТ»; статистичні методи – для побудови економіко-математичної моделі, яка відображає стан платоспроможності на досліджуваному

підприємстві; аналіз коефіцієнтів та прийом порівняння – для визначення резервів зростання обсягу наданих телекомунікаційних послуг й, як наслідок, підвищення рівня рентабельності діяльності ТОВ «ПРАЙМ-НЕТ» і його платоспроможності.

Інформаційною базою дослідження у кваліфікаційній роботі послужили законодавчо-нормативні акти України, науково-методичні праці вітчизняних і зарубіжних вчених, матеріали наукових конференцій, довідкові та інформаційні видання, періодичні видання з питань обліку, контролю, оподаткування, аналізу розрахунків з дебіторами і кредиторами тощо. Інформаційні ресурси всесвітньої мережі Інтернет також були важливим джерелом інформації, що дали можливість якісно провести дослідження. Практичну складову для дослідження було отримано на ТОВ «ПРАЙМ-НЕТ», зокрема за аналізований період вивчалися статутні документи, накази та розпорядження керівництва, первинні документи та реєстри автоматизованого обліку, фінансова, податкова і статистична звітність та ін.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (68 найменувань) та 74-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 103 сторінки. Основний зміст викладено на 95 сторінках. Робота містить 21 таблицю, 24 рисунки.

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра підготовлено 2 статті Збірнику науково-практичних статей. ОНЕУ. ФМОІТ (кафедра економічного аналізу) у 2020 році:

- Особливості проведення процедури контролю розрахунків з дебіторами на прикладі телекомунікаційного підприємства (С. 425-432);
- Особливості оптимізації обсягів дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги на телекомунікаційних підприємствах (С. 432-436).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні основи обліку розрахунків з дебіторами і кредиторами»** розглянуто економічну сутність, класифікацію розрахункових операцій, а також порядок визнання та оцінки дебіторської заборгованості і зобов'язань підприємства. Окрему увагу було приділено вивченню міжнародного обліку розрахунків з дебіторами, оскільки реформування економіки України в напрямі орієнтації на європейську інтеграцію зумовлює необхідність розроблення та приведення у відповідність з міжнародними вимогами методики й організації бухгалтерського обліку на підприємствах.

У другому розділі **«Дослідження практики обліку, оподаткування та внутрішнього контролю розрахунків з дебіторами і кредиторами (на прикладі ТОВ «ПРАЙМ-НЕТ»)»** було надано загальну характеристику досліджуваному підприємству, проаналізовано його фінансовий стан, розглянуто діючу систему обліку розрахунків з дебіторами і кредиторами на підприємстві, що досліджується, оцінено стан внутрішнього контролю розрахункових операцій на ТОВ «ПРАЙМ-НЕТ», сформовано авторську думку щодо існуючих недоліків та дискусійних моментів в обліку підприємства, а також рекомендовано комплекс заходів щодо вдосконалення системи обліку і контролю на ТОВ «ПРАЙМ-НЕТ».

У третьому розділі «*Економічний аналіз ефективності використання засобів у розрахунках на ТОВ «ПРАЙМ-НЕТ»*» було визначено, що у 2018 році управлінський персонал зміг істотно зменшити обсяги кредиторської заборгованості, а також суттєво зміг прискорити оборотність дебіторської заборгованості. Також було побудовано економіко-математичну модель, за результатами якої надано рекомендації щодо поліпшення стану ділової активності та платоспроможності товариства. Так, з метою розробки привабливих пропозицій підключення нових абонентів до мережі Інтернет, керівництву підприємства запропоновано: введення акцій на тариф «Преміум» для нових клієнтів, або надання знижок для нових клієнтів на підключення до мережі у Великомихайлівському районі Одеської області; надання додаткових пакетних послуг для постійних користувачів та інше.

ВИСНОВКИ

Теоретичне дослідження та вивчення діючої системи обліку та внутрішнього контролю розрахунків з дебіторами і кредиторами на ТОВ «ПРАЙМ-НЕТ» дозволило зробити такі загальні висновки.

1. У сучасних умовах господарювання пріоритетне значення для розвитку економічних відносин має своєчасне проведення розрахункових операцій. Важливим для будь-якого підприємства є ефективно організований облік розрахункових операцій, метою якого є формування інформації про дебіторську та кредиторську заборгованість з різним ступенем деталізації даних, групування її і накопичення в необхідних аналітичних розтинках. Підвищення аналітичності інформації бухгалтерського обліку забезпечує формування облікових даних про розрахунки з контрагентами за їх окремими видами, формами, об'єктами, строками виникнення і погашення, що є неодмінною умовою створення якісної інформаційної бази системи управління.

2. В обліку дебіторської заборгованості за П(С)БО та МСФЗ є певні відмінності та проблемні моменти, які розглянуто у роботі.

3. Основним видом діяльності досліджуваного підприємства ТОВ «ПРАЙМ-НЕТ» є надання послуг доступу до мережі Інтернет, а також будування власних телекомунікаційних мереж на території Овідіопольського району Одеської області. Підприємство знаходиться на спрощеній системі оподаткування (зі сплатою єдиного податку, без ПДВ), відноситься до суб'єктів малого підприємництва і здійснює бухгалтерський облік згідно діючого законодавства та затвердженого Наказу про облікову політику. Ведення обліку на підприємстві здійснює єдиний бухгалтер, облік автоматизовано за допомогою програмного продукту 1С Бухгалтерія для України та М.Е.Дос.

4. У роботі було проведено аналіз фінансового стану досліджуваного підприємства, за результатами якого можна сказати, що товариство у 2018 році порівняно із 2016 роком стало більш фінансово стійким та підвищило свій рівень платоспроможності. Протягом досліджуваного періоду обсяги реалізації послуг зросли майже у двічі й фінансовий результат від основної операційної діяльності був позитивним й збільшився у 2,5 рази.

Аналіз розрахунків з дебіторами та кредиторами показав, що у 2018 році порівняно із 2016 роком управлінському персоналу ТОВ «ПРАЙМ-НЕТ» вдалося зменшити обсяги кредиторської заборгованості, тим самим довівши до оптимального рівня співвідношення між сукупною дебіторською та кредиторською заборгованістю. Період обороту дебіторської заборгованості постійно був меншим за період обороту кредиторської заборгованості, тим самим була створена умова для наявності тимчасово вільних грошових коштів, за рахунок яких підтримувалася поточна платоспроможність підприємства.

5. За результатами магістерського дослідження ми прийшли до висновку, що на ТОВ «ПРАЙМ-НЕТ» система внутрішнього контролю функціонує безсистемно, оскільки в бухгалтерському обліку діяльності наявні певні недоліки, які потребують усунення:

- Не створюється резерв сумнівних боргів, що порушує вимоги ПСБО 10 «Дебіторська заборгованість». Тому на дату балансу слід обчислювати і створювати резерв сумнівних боргів для того, щоб мати можливість визначати і відображати у фінансовій звітності саме чисту реалізаційну вартість відповідної поточної дебіторської заборгованості (а не всю поточну дебіторську заборгованість). Завдяки цьому у звітності підприємство не завищатиме суму активу (дебіторської заборгованості) та не занижуватиме витрати (зокрема на створення резерву сумнівних боргів). Це цілком відповідає принципу обачності, який передбачає застосування в бухгалтерському обліку методів оцінки, що повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства.

- Наказ про облікову політику датований січнем 2019 року, відтак не переглядався у 2020 році і містить застарілі дані. До того ж, редакція даного наказу явно містить ознаки недоробленої, такої, що потребує додаткового правлення та внесення коригувань, оскільки деякі пункти виділено, деякі недосформульовано тощо. Отже, головному бухгалтеру слід розважливо віднестися до Наказу про облікову політику, переглянути усі його положення та оновити станом на початок наступного року.

- Для обліку авансів отриманих ТОВ «ПРАЙМ-НЕТ» використовує рахунок 361, тим самим спотворюючи показники дебіторської і кредиторської заборгованості, тобто необґрунтовано завищується дебіторська та занижується кредиторська заборгованість. Це призводить до необ'єктивного і непрозорого представлення інформації у фінансовій звітності. З метою виправлення такого стану справ необхідно при отриманні авансів від замовників телекомунікаційних послуг використовувати рахунок 681 «Аванси отримані», який дебетувати у кореспонденції з рахунком 311 «Поточні рахунки в національній валюті».

- При виплаті зарплати бухгалтерія підприємства складає Відомість на виплату готівки, хоча зарплата виплачується безготівково, шляхом перерахування коштів на карткові рахунки працівників. Тому зайвий та головне непотрібний документ не слід взагалі складати з метою уникнення ускладнення документообігу.

- Необхідно посилити контрольні функції керівника підприємства, оскільки належне функціонування системи внутрішнього контролю залежить від розподілу повноважень і відповідальності у середині підприємства між керівником і

персоналом, що повинно підтверджуватися прийняттям відповідних розпорядчих документів. Фактично такі документи майже не складаються. Тому, вважаємо, що протоколювання усіх рішень шляхом складання розпорядчих документів керівника (наказів, протоколів рішень, службових записок тощо) дозволить посилити його контрольні функції та в цілому позитивно вплине на вдосконалення системи внутрішнього контролю на ТОВ «ПРАЙМ-НЕТ».

6. У роботі було побудовано економіко-математичну модель оцінки рівня платоспроможності досліджуваного підприємства. Результати моделювання свідчать, що по мірі збільшення коефіцієнта співвідношення між сукупною дебіторською та кредиторською заборгованістю, коефіцієнт швидкої ліквідності зросте на 1,998. Зростання коефіцієнта співвідношення між темпами зростання сукупної кредиторської заборгованості та темпами зростання чистої виручки від надання послуг призведе до зниження коефіцієнта швидкої ліквідності на 2,98. Збільшення рентабельності продажів призведе до зростання коефіцієнта швидкої ліквідності на 0,99. Збільшення коефіцієнта забезпеченості запасів власними оборотними коштами призведе до зростання коефіцієнта швидкої ліквідності на 0,73.

7. З метою збільшення чистого доходу від надання послуг фіксованого інтернету й підвищення рівня рентабельності діяльності, і, як наслідок, платоспроможності ТОВ «ПРАЙМ-НЕТ», нами були надані рекомендації керівництву досліджуваного підприємства:

- З метою розробки привабливих пропозицій підключення нових абонентів до мережі Інтернет пропонуємо: введення акцій на тариф «Преміум» для нових клієнтів, або надання знижок для нових клієнтів на підключення до мережі у Великомихайлівському районі Одеської області; комбінування знижок і акцій; надання додаткових пакетних послуг для постійних користувачів.

- Необхідно провести модернізацію телекомунікаційних каналів, введення в експлуатацію нових оптоволоконних мереж розвитку оптичних технологій та якості основних сервісів.

Ситуація з карантинном повернула світ до прискорення процесів цифрової трансформації: веб-конференції, потреба ведення онлайн трансляцій, дистанційне навчання – все це значно збільшило потреби споживачів у високій швидкості та надійності підключення, що потребує модернізації телекомунікаційних каналів, введення в експлуатацію нових оптоволоконних мереж, наприклад Gigabit за сучасною технологією GPON.

- Необхідне проведення аналітичних досліджень абонентів з метою оцінки задоволеності клієнтів та виявлення слабких сторін у провадженні телекомунікаційної діяльності ТОВ «ПРАЙМ-НЕТ».

- З метою зниження витрат досліджуваного підприємства також доцільно вдатися до наступних заходів:

- купувати матеріали безпосередньо у виробників;
- здавати в оренду власну телекомунікаційну мережу провайдерам, що вплине на зменшення витрат на утримання ліній електрозв'язку;
- для зменшення витрат на трафік встановити «кешуючі сервери», що на 30% зменшить обсяг трафіку;

- розділити закупівлю трафіку на закордонний та український сегменти, що на 20 % зменшить витрати на канали зв'язку, які в ТОВ «ПРАЙМ-НЕТ» у 2018 році складали 25,05 % питомої ваги операційних витрат підприємства;

- покращити систему моніторингу за залишками матеріалів на складі та знайти ринки збуту, тобто підкорити нові території для побудови власних мереж.

Таким чином, вважаємо, що нами надано рекомендації, які дозволять якісно підвищити ефективність системи управління розрахунками з дебіторами і кредиторами на ТОВ «ПРАЙМ-НЕТ».

АНОТАЦІЯ

Коцюбська О. В. «Теоретико-методичні питання обліку, контролю, аналізу та оподаткування розрахунків з дебіторами та кредиторами (на прикладі ТОВ «ПРАЙМ-НЕТ»»).

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «071 Облік та оподаткування» за магістерською програмою професійного спрямування «Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності». – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2020.

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів.

Об'єкт дослідження – організація обліку, аналізу, оподаткування та контролю розрахунків з дебіторами і кредиторами на вітчизняних підприємствах.

У роботі розглядаються теоретичні основи обліку розрахунків з дебіторами і кредиторами: питання економічної сутності розрахункових операцій, їх класифікації, порядок визнання та оцінки дебіторської заборгованості і зобов'язань підприємства, особливості міжнародного обліку розрахунків з дебіторами, а також практичні аспекти обліку, оподаткування, аналізу та внутрішнього контролю розрахунків з дебіторами і кредиторами на ТОВ «ПРАЙМ-НЕТ».

Результати аналізу свідчать, що період інкасації дебіторської заборгованості був значно меншим за період обороту по кредиторській заборгованості, також управлінському персоналу вдалося наприкінці досліджуваного періоду оптимізувати співвідношення між цими видами заборгованостей, що позитивно вплинуло на платоспроможність товариства. Запропоновано комплекс рекомендацій щодо удосконалення системи обліку та внутрішнього контролю розрахунків з дебіторами і кредиторами на ТОВ «ПРАЙМ-НЕТ». З метою розробки привабливих пропозицій підключення нових абонентів до мережі Інтернет, запропоновано: введення акцій на тариф «Преміум» для нових клієнтів, або надання знижок для нових клієнтів на підключення до мережі у Великомихайлівському районі Одеської області; надання додаткових пакетних послуг для постійних користувачів.

Ключові слова: розрахункові операції, дебіторська заборгованість, зобов'язання, борг, розрахунки з дебіторами і кредиторами, контрагенти, облік, контроль, оподаткування, аналіз.

ANNOTATION

Kotsyubska O.V. «Theoretical and methodological issues of accounting, control, analysis and taxation of settlements with debtors and creditors (by the example of PRIME-NET LLC)».

Qualification work for obtaining a master's degree in «071 Accounting and Taxation» in the master's program of professional orientation «Accounting, Auditing and Business Taxation». – Odessa National Economic University. – Odessa, 2020.

The master's thesis consists of three sections.

The object of research is the organization of accounting, analysis, taxation and control of settlements with debtors and creditors at domestic enterprises.

The paper considers the theoretical basis of accounting for settlements with debtors and creditors: the economic essence of settlement operations, their classification, the procedure for recognizing and assessing of receivables and obligations of the enterprise, peculiarities of international accounting for accounts receivable, as well as practical aspects of accounting, taxation, analysis and internal control of settlements with debtors and creditors at the LLC «PRIME-NET».

The results of the analysis show, that the period of collection of receivables was much shorter than the period of turnover on accounts payable, and management managed at the end of the researched period to optimize the ratio between these types of debts, which positively affected on the solvency of the company. A set of recommendations for improving the system of accounting and internal control of settlements with debtors and creditors at LLC «PRIME-NET». In order to develop attractive proposals for connecting of new subscribers to the Internet, is offered: the introduction of actions on the «Premium» tariff for new clients, or providing discounts for new clients for connection to the network in Velykomykhailivsky district of Odessa region; provision of additional package services for regular users.

Key words: settlement operations, accounts receivable, obligations, debt, settlements with debtors and creditors, contractors, accountability, control, taxation, analysis.